Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Самоменеджмент і лідерство

Шифр та назва спеціальності
D3 – Менеджмент

Інститут
ННІ Економіки, Менеджменту та Міжнародного бізнесу

Спеціалізація
-

Кафедра
Менеджменту (204)

Освітня програма
Менеджмент організацій і адміністрування
Міжнародний бізнес
Проєктний менеджмент

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), обов'язкова підготовка

Рівень освіти
Перший (бакалаврський)

Форма навчання
Денна

Семестр
5

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Яценко Ольга Миколаївна
Olha.Yatsenko@khpi.edu.ua
Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту НТУ "ХПІ"

Авторка понад 80 наукових і навчально-методичних публікацій.
Курси: "Основи менеджменту", "Самоменеджмент", "Самоменеджмент, лідерство та управління конфліктами", «Міжнародна командна робота»
Детальніше про викладача на сайті кафедри
https://web.kpi.kharkov.ua/mto/about/staff/yatsenko-2/

Загальна інформація

Анотація

Курс "Самоменеджмент і лідерство" спрямований на оволодіння підходів до самоорганізації, самовдосконалення (кар'єрний менеджмент, тайм-менеджмент, стрес-менеджмент, умови праці), організації заходів, найбільш притаманних управлінській праці (проведення нарад та зборів, ділові контакти) та розуміння психологічних основ лідерства, практичних навичок лідерської поведінки в професійної діяльності, прийняття адекватних управлінських рішень Окрім теоретичних знань, курс також забезпечує формування практичних навичок набуття якостей, що потрібні сучасному менеджеру для досягнення успіху.

Мета та цілі дисципліни

Мета курсу – оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з питань особистісного розвитку менеджера; формування у студентів індивідуальних особливостей та поведінкових навичок, які необхідні майбутньому успішному керівнику-лідеру.

Задачі курсу
- окреслення можливостей самоменеджменту в досягненні особистих і організаційних цілей
- здійснювати планування часу з використання методів тайм-менеджменту
- здійснювати планування кар'єри
- проводити аналіз життєвої позиції і визначення особистих цілей
- опанування технологій постановки цілей
- опанування сучасних інструментів делегування
- опанування технологій попередження стресових станів і професійного вигорання
-розуміння сутності явища лідерства
-розпізнавання і вміння застосовувати необхідний стиль лідерства
-застосування комунікаційних технологій
-розуміння сутності командної роботи і ролі лідера в команді

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік

Компетентності

ЗК06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційЗК08 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
СК01. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
СК08. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.
СК09. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань
СК13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.
СК14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

Результати навчання

ПР04. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
ПР09. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.
ПР11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації. .
ПР13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.
ПР17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера
ПР16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з дисциплін Теорія організації, Основи менеджменту, Менеджмент персоналу.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Інтерактивні лекції з презентаціями на платформі Teams MOffice 365. На практичних заняттях використовуються ігрові технології, дискусії, індивідуальна та командна робота, написання есе. Навчальні матеріали доступні студентам через Microsoft Teams та OneDrive.

Програма навчальної дисципліни.
Навчальні заняття

Лекції Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Лекція 1 -2. Вступ. Основні теоретичні положення самоменеджменту Сутність самоменеджменту. Причини виникнення самоменеджменту. Основні теорії самоменеджменту – Теорія подолання власних обмежень; Теорія розвитку в собі творчої особистості; Теорія втілення ідеї культури ділового життя; Теорія досягнення особистого успіху; Теорія оптимального використання свого часу. Особливості праці менеджера. Ролі менеджера. Вимоги до якостей і професійної компетенції менеджерів.	4
Тема 2. Лекції 3-4. Основи тайм-менеджменту Час як ресурс: значення, особливості, структура, нормативи. Теорія ресурсів. Властивості феномену часу. Інвентаризація часу. Причини неефективного використання робочого часу менеджера. Історія тайм-менеджменту. Особливості робочого часу менеджера. Система управління часом Б. Франкліна. Матриця Ейзенхаура. Матриця С.Кові,методика Автофокус, Методика GTD, планування часу за методом Альпи.	4
Тема 3. Лекції 5-6. Кар'єрний менеджмент Професійне і кар'єрне зростання. Планування кар'єри менеджера. Рушійні мотиви кар'єри. Види кар'єри. Етапи кар'єри. Управління кар'єрою. Характеристика основних моделей кар'єри особистості. Поняття соціального ліфту.	4
Тема 4. Лекція 7. Значення ціннісних орієнтирів особистості Життєва позиція особистості: активна, пасивна. Проактивна життєва позиція. Реактивні життєва позиція. Поняття конформізму Визначення особистісних цілей. Теорія Навченої безпомічності. Сутність самореалізації, саморегуляції – прийоми, переваги. Процес постановки цілей. SMART технологія постановки цілей.	2
Тема 5. Лекція 8. Делегування повноважень і відповідальності в управлінській діяльності Поняття розподілу управлінської праці. Види розподілу управлінської праці. Ознаки і переваги централізованого управління. Ознаки і переваги децентралізованого управління. Норма керованості. Принципи поєднання централізації і децентралізації. Поняття делегування, повноваження, відповідальності. Принципи раціонального делегування. «Пастки» делегування.	2
Тема 6. Лекція 9-10. Стрес-менеджмент Поняття стресу. Класифікація видів стресу. Види реакції на стрес. Попередження стресових станів. Фактори, що впливають на управління стресом. Професійне вигорання. Основні симптоми професійного вигорання, попередження професійного вигорання. Фактори, що призводять до стресів у професіях типу «людина-людина». Чинники застосування системи стрес-менеджменту в організаціях. Кроки запровадження системи стрес-менеджменту.	4
Тема 7. Лекція 11. Організація заходів (Івент-менеджмент) Види ділових зустрічей. Поняття ділової наради. Мета проведення ділових нарад. Переваги і недоліки проведення нарад. Сучасні види ділових нарад. Типологія учасників нарад. Підготовка і проведення нарад. Організація простору під час проведення ділових зустрічей.	2

Тема 8. Лекція 12. Лідерство в сучасній управлінській парадигмі Лідерство та його класифікації. Характеристика феномену лідерства. Типи лідерства. Лідерство, влада і вплив. Класифікація основ влади. Функції лідерства.	2
Тема 9. Лекція 13. Стилі лідерства. Якості лідера Стилі лідерства. Теорії лідерства. Класифікація стилів керівництва (К. Левін, Д. М. Грегор, У Оучі, Р. Лайкерт, Р. Блейк, Д. Моутон, І. Адізес), жіноче та чоловіче лідерство. Лідерські якості у дослідженнях вчених. Основні теорії лідерських якостей. Складові структури особистості лідера. Компоненти особистості лідера «Велика п'ятірка». Узагальнена структура лідерських якостей. Формування лідерських якостей.	2
Тема 10. Лекція 14. Харизматичне лідерство. Емоційне лідерство Основні концепції харизматичного лідера. Особистість харизматичного лідера. Етика і харизма. Маніпулятивні дії поведінки неетичних харизматиків. Сутність емоцій. Резонансне, дисонансне лідерство.	2
Тема 11. Лекція 15. Комунікативне лідерство Особливості комунікацій лідерів. Спілкування як основа комунікативного лідерства .Комунікативна компетентність лідера. Бар'єри комунікацій. Маніпуляції. Навички активного слухання.	2
Тема 12. Лекція 16. Робота лідера з командою. Лідер і корпоративна культура Сутність командної роботи. Стадії розвитку команди. Три кола командного лідерства. Роль лідера в команді.Стадії розвитку команд. «Хвороби» команд. Складові корпоративної культури. Корпоративна символіка. Роль лідера в формуванні корпоративної культури. Соціальна відповідальність	2
Загальна кількість годин	**32**

Практичні заняття

За наявності

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти *a*
Тема 1. Практичне заняття 1. Визначення якостей менеджера і їхній вплив на професійну діяльність **Складання плану особистого розвитку** Визначити якості, що необхідні сучасному менеджеру для досягнення успіху. Проведення самодіагностики наявності необхідних якостей. Складання плану особистого розвитку, зазначення бажаного результату і строків досягнення. Визначення особистого типу за тестом Белбіна.	2	-
Тема 2. Практичне заняття 2. Хронометраж часу. Практичне застосування методів тайм-менеджменту. Практична вправа «Купіть чоботи». Аналіз помилок. Моделювання правильної комунікації. Вправа «Суб'єктивна хвилина». Обговорення. Аналіз результатів. Проведення хронометражу часу. Поняття біоритми людини.	2	-
Тема 3. Практичне заняття 3. Кар'єрний менеджмент. Визначення особистих цінностей. Вправа «Ресурси кар'єрного зростання». Складання кар'єрного плану. Аналіз ресурсів, що можуть допомогти кар'єрному	2	-

зростанню. Підготовка до співбесіди. Ознайомлення з методикою «Сім думаючих капелюхів». Дискусія на тему «Життєві цінності. Чи актуально це в сучасному світі.		
Тема 4. Практичне заняття 4. Методи протидії стресу. Івент-менеджмент Сучасні методи протидії стресу. Аналіз власного досвіду протидії стресу. Ділова гра «Виступ на нараді». Аналіз типових ролей і моделей поведінки типових учасників нарад. Ділова гра «Переговори».	2	-
Тема 5. Практичне заняття 5 Дискусія «Сучасний лідер — хто він?». Визначення якостей, які є найважливішими для лідера в сучасних умовах. Аналіз відмінностей між формальним і неформальним лідерством. Складання індивідуальної карту лідерських якостей із зазначенням сильних сторін, зони розвитку та навичок, які потребують удосконалення.	2	-
Тема 6. Практичне заняття 6. Техніки публічних виступів. Розробка структури короткого виступу з елементами вступу, основної частини, аргументів, висновку і заклику до дії. Аналіз ролі невербальної комунікації (поза, жести, міміка, зоровий контакт, переміщення в просторі.)	2	-
Тема 7. Практичне заняття 7. Методи розпізнавання і протидії маніпуляціям. Вправа «Розпізнай маніпуляцію»: визначення прийому, ознак психологічного тиску. Відпрацювання техніки асертивної відповіді.	2	-
Тема 8. Практичне заняття 8. Дискусія «Чи можлива етика в бізнесі?» Аналіз конфліктних ситуацій. Розробка кодексу етичної поведінки для студентської команди**.**	2	-
Загальна кількість годин	**16**	$\sum_{i=1}^{n} a_{i=0}$

Лабораторні заняття

Лабораторні заняття не передбачені планом

Контрольні роботи

Теми контрольних робіт	Вагові коефіцієнти b
Тест 1. Теми 1-2	0,25
Тест 2. Теми 3-7	0,25
Тест 3. Теми 8-10	0,25
Тема 4. Теми 11-12.	0,25
Загалом	$\sum_{i=1}^{m} b_i=1$

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання (за наявності).

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Основні теоретичні положення самоменеджменту Дослідження практичного застосування концепцій самоменеджменту. Методи формування якостей успішного керівника. Подивитися фільм «Засновник» і підготуватися до обговорення питань шляхів самовдосконалення	6
Тема 2. Основи тайм-менеджменту Ознайомлення з сучасними методами планування часу. Зробити хронометраж власного часу і зробити висновки про резерви часу	6
Тема 3. Кар'єрний менеджмент. Проведення аналізу різних видів кар'єри на прикладі відомих людей. Скласти резюме і провести аналіз складання успішного резюме. Ознайомитися з методами самопрезентації.	5
Тема 4. Значення ціннісних орієнтирів особистості. Дослідження власних особистих цінностей. Підготуватися до обговорення на тему «Життєві цінності. Чи актуально це в сучасному світі»	7
Тема 5. Делегування повноважень і відповідальності в управлінській діяльності Аналіз переваг і недоліків делегування. Аналіз пасток делегування, аналіз причин відмови делегування.	6
Тема 6. Стрес-менеджмент Дослідження основних інструментів попередження стресових станів. Методи протидії стресам. Особливості поведінки в кризових ситуаціях	6
Тема 7. Організація заходів (Івент-менеджмент) Аналіз досвіду участі у нарадах, тимбілдингах. Сучасні методи організації і проведення нарад. Особливості організації робочого місця менеджера. Проаналізувати приклади успішної організації.	6
Тема 8. Лідерство в сучасній управлінській парадигмі. Лідерство в умовах невизначеності та кризових ситуацій. Особистісні й професійні чинники формування авторитету лідера. Трансформація лідерства в умовах цифровізації та організаційних змін	5
Тема 9. Стилі лідерства. Якості лідера. Гендерні аспекти лідерства: стереотипи, бар'єри та рівні можливості. Аналіз можливостей самоосвіти у формуванні лідерських якостей. Взаємозв'язок особистісних характеристик лідера, стилю керівництва та ефективності команди	5
Тема 10. Харизматичне лідерство. Емоційне лідерство. Етичні межі харизматичного лідерства. Неетичне харизматичне лідерство. Психологічний тиск, маніпуляції та зловживання владою. Вплив харизматичного лідера на корпоративну культуру та поведінку працівників.	8
Тема 11. Комунікативне лідерство. Вербальні й невербальні засоби впливу в професійному спілкуванні. Техніки надання конструктивного зворотного зв'язку. Публічний виступ керівника як інструмент формування довіри та мотивації.	6

Тема 12. Робота лідера з командою. Лідер і корпоративна культура. Довіра, психологічна безпека та взаємна підтримка як основи ефективної команди**.** Управління конфліктами й розбіжностями в командній роботі. Лідер як носій і транслятор організаційних цінностей. Мотивація працівників і підтримання залученості команди.	6
Загальна кількість годин	**72**

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання виконується студентом на основі аналізу власного життєвого досвіду, або інших життєвих прикладів і полягає в написанні критичного есе на тему «Людина, життя і становлення якої є для мене прикладом». А також написання реферату на одну із зазначених тем

Теми рефератів

Тема 1. Делегування повноважень в управлінні. Основні принципи, доцільність, перешкоди.
Тема 2. Основні технології проведення ділових переговорів
Тема 3. Діловий етикет в документації.
Тема 4. Основні правила керування часом Лотара Зайверта
Тема 5. Гендерні виміри ділової комунікації.
Тема 6. Основні напрямки удосконалення діловодства і документообігу на підприємствах
Тема 7. Основні причини втрат часу в діяльності менеджера
Тема 8. Основні дієві методи саморегуляції
Тема 9. Сутність і напрямки розвитку менеджерського потенціалу
Тема 10. Характеристика керівника з творчим підходом до виконання посадових обов'язків
Тема 11. Емоційне лідерство та його роль у формуванні сприятливого психологічного клімату
Тема 12. Лідерство в умовах криз і невизначеності.
Тема 13. Невербальна комунікація та її вплив на сприйняття лідера
Тема 14. Командна взаємодія як чинник досягнення спільних цілей
Тема 15. Психологічна безпека як основа довіри та ефективності команди
Тема 16. Комунікація лідера в умовах дистанційної та гібридної роботи
Тема 17. Соціальна відповідальність лідера в сучасній організації
Загальна кількість годин

Неформальна освіта

Можливість перезарахувати окремі теми або курс шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, в рамках дисципліни відсутня

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Самоменеджмент : навчальний посібник / Г. З. Леськів, та ін. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 280 с.
2. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.
3.Самоменеджмент : навчальний посібник / С. К. Василик та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 150 с.
4. Менеджмент: організаційна ефективність. : навчальний посібник / Н.М. Шматько, М.В. Кармінська-Бєлоброва, О.В. Замула та ін. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. 280 с.
5.Трофименко А. В., Константинова Ю.В. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.
6.Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с..
7. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект : навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с

Додаткова література

8. Маковоз О.С. Яценко О.М.,Горбунов М П. Застосування технологій тимбілдингу при формуванні корпоративної культури в контексті європейського вектору розвитку. Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Зб.наук. пр. – Х. : НТУ «ХПІ». 2020. № 3, С. 69-74.
9.Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків :, 2018. 248 с.
10. Hirschi, A. & Koen J. (2021). Contemporary Career Orientations and Career Self-Management: A Review and Integration. Journal of Vocational Behavior

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k:

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,4	0,4	0,2	0,0

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.
Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$О = П \cdot k_1 + К \cdot k_2 + І \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: П – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
І – оцінка за виконання індивідуального завдання
$К$ – середньозважена оцінка за контрольні роботи

Пк – оцінка за підсумковий контроль

$$П = \frac{П_1 \cdot a_1 + П_2 \cdot a_2 + \ldots + П_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^{n} a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + \ldots + K_m \cdot b_m}{\sum_{i=1}^{m} b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

Поточні оцінки за кожну складову (П, K, І,…) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої О з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

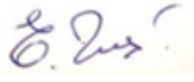
Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.
Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/

Погодження

Силабус погоджено	31.08.2026		**Завідувач кафедри** Наталія ШМАТЬКО
	31.08.2026		**Гарант ОП МОА** Олена ЛІНЬКОВА
	31.08.2026		**Гарант ОП МБ** Олена ЧАЙКОВА
	31.08.2026		**Гарант ОП ПМ** Петро ФОЩІЙ